

Vastaus Eteläisen kumppanuuspöydän ja Lahden kaupungin vanhusneuvoston kannanottoon

Eteläinen kumppanuuspöytä ja Lahden kaupungin vanhusneuvosto ovat ilmaisseet huolensa Monitoimikeskus Takataskun tämänhetkisestä epävarmasta toimintavarmuudesta, ja sen mahdollisuudesta toimia asiakkaiden palvelupaikkana tulevaisuudessakin.

Osallisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen Monitoimikeskus Takataskussa

Monitoimikeskus Takataskun toiminta nähdään osallisuuden ja hyvinvoinnin asiantuntijapalvelut -yksikössä merkityksellisenä, sillä se tarjoaa monipuolisen osallistumisalustan erityisesti ikääntyneille. Takatasku edistää ikääntyneiden sosiaalista kanssakäymistä, hyvinvointia ja aktiivista elämäntapaa.

Takatasku tarjoaa ikääntyneille mahdollisuuden tavata muita ihmisiä ja osallistua yhteisiin aktiviteetteihin. Tämä auttaa ehkäisemään yksinäisyyttä ja luo yhteisöllisyyttä. Järjestetyt juhlat, retket ja tapahtumat tarjoavat ikääntyneille mahdollisuuden nauttia vapaa-ajastaan ja osallistua mielekkääseen toimintaan. Erilaiset liikunta- ja hyvinvointiryhmät edistävät fyysistä terveyttä ja hyvinvointia, ja opintopiirit antavat myönteisiä haasteita ja virikkeitä arkeen. Lisäksi tarjolla on terveellisiä ja edullisia lounaita, mikä tukee ravitsemusta. Takataskun tarjoama digituki on auttanut ikääntyneitä pysymään ajan tasalla digitaitojen suhteen.

Monitoimikeskus Takataskun toiminnan lähtökohdat ja henkilöstörakenne

Monitoimikeskus tuottaa palvelunsa työpaja- ja vapaaehtoistyönä. Valmentajien tehtävänä on ohjata työkokeilijoita ja työssäoppijoita heidän sopimusjaksojensa aikana, sekä auttaa työkokeilijoita heidän ammatillisten jatkopolkujensa suunnittelemisessa ja toteuttamisessa. Työkokeilijoiden ja työssäoppijoiden työroolia määrittävät heidän omat tavoitteensa. Vapaaehtoistyöntekijöitä on vaihteleva määrä, ja heidän työpanoksensa riippuu heidän omista voimavaroistaan ja mahdollisuuksistaan. Takataskulla on ollut onni saada kevään 2025 aikana uusia vapaaehtoistyöntekijöitä erityisesti ruokapalveluihin avuksi palvelemaan kävijäasiakkaita.

Työsuhteista henkilökuntaa on vähän. Vakituksissa työsuhteissa on kolme seurakunnan (toiminnanjohtaja, ruokapalveluesimies ja vastaava työvalmentaja) ja 2,5 kaupungin (työvalmennuspäällikkö, työhönvalmentaja ja työ-/työhönvalmentaja 50%) työntekijää. Näiden työntekijöiden lisäksi seurakunnan työsuhteessa on kokoaikainen määräaikainen kokki, osa-aikainen autonkuljettaja sekä oppisopimusperusteinen osa-aikainen toimistotyöntekijä. Kaksi määräaikaista valmentajatyösuhdetta päättyi 23.7., ja heidän tilalleen ei ole ollut mahdollista työllistää henkilöä tai jatkaa heidän työsuhteitaan.

Työpajatyön haasteet palveluiden tuottamisen näkökulmasta

Työkokeilijoiden ohjautuminen Takataskuun on supistunut huomattavasti edellisiin vuosiin verrattuna, ja sen lisäksi työkokeilujaksojen kokonaispituus on lyhentynyt enintään kolmeen kuukauteen entisen kuuden kuukauden sijaan. Työvalmennusjaksojen lyhentymisen heijastuu valmentajien työhön: perehdytyksen, ohjauksen ja itse tekemisen määrä on kasvanut. Vuoden 2024 toukokuun loppuun mennessä Takataskussa on ollut tukityöllistettyjä eri tehtävissä yhteensä 14 ja työkokeilijoita 58. Tänä vuonna vastaavaan ajankohtaan mennessä tukityöllistettyjä on ollut neljä ja työkokeilijoita 40 – noin kolmannes vähemmän tekijöitä siis.

Koska työsuhteisia pajatyöntekijöitä ei ole enää kuten aikaisempina vuosina ja koska työkokeilijoiden työtehtävien tulisi määrittyä ja rajautua heidän omien tavoitteiden mukaisesti, Takataskun toiminnan rajoittaminen on ollut tarpeen määräajoin kevään 2025 aikana. Tämä tarkoittaa sitä, että esimerkiksi

lounasruokaa ei ole voinut syödä paikan päällä, vaan on pystytty myymään ainoastaan mukaan otettavia ruoka-annoksia. Lounasruokala palveli kävijöitä pitkän ajanjakson neljänä päivänä viikossa viiden sijaan. Kahvila on täytynyt pitää ajoittain suljettuna. Kävijäasiakkaiden suosittu ja kiitetty digitukipalvelu pulmakulma on ollut ajoittain tauolla. Toivottuja retkiä ei ole voitu järjestää.

Kesätauon 7.-27.7.2025 jälkeen Takatasku ei tarjoa enää työkokeilijoille valmennuspaikkoja siivous- eikä digipalveluissa. Tämä johtuu kyseisten tiimien työvalmentajien tehtävien päättymisestä. Asiakkaiden digiapu pulmakulma päättyy kokonaan. Ylläpitosiivous toteutuu ostopalveluna. Vapaaehtoistyöntekijöiden vetämät ryhmätoiminnot jatkuvat niin kauan kuin ryhmien vetäjillä on halukkuutta toimia.

Nykytilanne Takataskulla on kuormittava ohjaavalle ja valmentavalle henkilöstölle, ja todennäköisyys toimintaa rajoittaviin päätöksiin aika ajoin on suuri.

Tulevaisuuden näkymät

Lahden kaupunki (osallisuuden ja hyvinvoinnin asiantuntijapalvelut) on vastannut yhden henkilön palkkakustannuksista sekä kiinteistökuluista, mikä on vuositasolla ollut noin 200 000 €. Myös vuodelle 2026 tämä määrärahavaraus on olemassa, mikä osaltaan mahdollistaa Takataskun toiminnan jatkuvuuden ja merkityksellisen työn jatkumisen.

Takataskun henkilöstö haluaa tarjota turvallisen kohtaamispaikan ja arkeen sisältöä tuovia aktiviteetteja kävijöille. Takataskun henkilöstö haluaa turvata myös työttömille henkilöille turvallisen työympäristöön työtaitojen oppimiseen ja ylläpitämiseen. Takataskussa tiedostetaan, että epävarmuus palveluiden toteutumisesta huolettaa ja harmittaa myös kävijäasiakkaita.

Hyvät palvelut vaativat tekijöitä. Mikäli toivotaan, että Takataskun tarjoamat palvelut niin kävijä- kuin valmentautuja-asiakkaille toteutuvat odotetusti, pitäisi työkokeilijoita ohjaamaan saada nykyisen henkilöstön lisäksi kolme työsuhteista työvalmentajaa: huolto- ja tukipalvelutiimiin, asiakas- ja digipalvelutiimiin sekä lounasruokalan salin ja kahvilan valmentajaksi. Heidän lisäksi tiimeissä olisi hyvä olla vähintään yksi työllistetty pajatyöntekijä, jolle voi antaa suuremman vastuun tehtävistä kuin työkokeilijoille. Henkilöstön lisääminen vaatisi lisärahoitusta.

Vapaaehtoistyö sopii Takataskun toiminta-ajatuksen, mutta se ei ole pysyvä tai kestävä henkilöstöratkaisu. Toimeentulon näkökulmasta vapaaehtoistyö on ”turvallista” eläkkeellä oleville henkilöille. Sen sijaan työttömät työnhakijat, jotka haluaisivat tehdä vapaaehtoistyötä työtaitojensa ylläpitämiseksi ja arjen mielekkyyden lisäämiseksi, joutuvat toisinaan pelkäämään toimeentulonsa puolesta, jos kertovat avoimesti työllisyyspalveluissa tekevänsä vapaaehtoistyötä. Joustavampi viranomais-suhtautuminen myös työttömän vapaaehtoistyöhön olisi ratkaisu, joka hyödyttäisi sekä Takataskua että aktiivisia työttömiä.

Syksyn 2025 kokemukset ja päätökset näyttävät, onko toiminnan jatkaminen ylipäättään mahdollista vuonna 2026, vaikka tahtotila jatkamiseen olisikin. Hankerahoituksella toiminnan kehittäminen on ollut keskusteluissa Takataskulla, samoin oppilaitosyhteistyön laajentaminen. Opiskelijoiden oppimistavoitteita voisi hyödyntää Takataskun palveluissa esimerkiksi tapahtumissa tai tempauksissa, joilla pystyttäisiin ajoittain tarjoamaan muitakin kuin nykyisiä palveluja. Näitä keskusteluja tullaan jatkamaan syksyn 2025 aikana.